

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK DIAGNOSTIKANI AMALGA OSHIRISHNING NATIJAVIYLIGI

Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna
Nizomiy nomidagi O'zMPU "Maktabgacha
ta'lim nazariyasi va metodikasi" kafedrası v.b
dotsenti, PhD

Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi
Nizomiy nomidagi O'zMPU "Maktabgacha ta'lim"
yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqiy faoliyatini shakllantirishdan kutiladigan diagnostik tahlillarning natijasi orqali bolalarning tashxislashga tayyorlash.

Kalit so'zlar: diagnostika, bola, nutq, faoliyat, tashxis, tahlil, pedagogik diagnostika, kuzatish, shaxs, inson, kelajak, sifat, ijtimoiy, rahbar, soha, sotsium, bilim, ko'nikma, malaka, kommunikativ, atestatsiya, funksiya, nazariya, amaliyot.

Abstract: Preparing children for diagnosis through the results of diagnostic assessments expected in the development of speech activity in preschool-aged children.

Key words: diagnostics, child, speech, activity, diagnosis, analysis, pedagogical diagnostics, observation, personality, human, future, quality, social, leader, field, society, knowledge, skill, qualification, communicative, attestation, function, theory, practice.

Аннотация: На основе результатов диагностического анализа, ожидаемых при формировании речевой деятельности детей дошкольного возраста, подготовить детей к диагностированию.

Ключевые слова: диагностика, ребёнок, речь, деятельность, диагноз, анализ, педагогическая диагностика, наблюдение, личность, человек, будущее, качество, социальный, руководитель, сфера, социум, знание, навык, квалификация, коммуникативный, аттестация, функция, теория, практика.

KIRISH

Maktabgacha yoshagi bolalarni nutqiy faoliyatini shakllantirishda bir necha amaliy ishlar va jarayonlar olib boriladi. Bunda har bir pedagog oldiga qo'ygan maqsadni bosqichma bosqich amalga oshirish uchun maktabgacha yoshdagi bolalarning nutqiy faoliyatini nazoratga olishi va kuzatishi lozim. Maktabgacha ta'lim tashkilotining maqsadi bolani maktab bosqichiga har tomonlama rivojlangan qilib yetqazishdan iboratdir. shu sababli

bolaning har qanday ijtimoiy jaryonda o'zini namoyon qilishda nutqiy faoliyati katta ahamiyatga egadir. Shu jumladan bir nechta pedagog olimlar bolaning nutqini shakllantirishda o'z hissalarini qo'shishgan.

Bolalarning nutqini rivojlantirish bo'yicha ko'plab tadqiqotchilar o'z izlanishlarini amalga oshirib kelgan F.R.Qodirova, D.R.Babayeva "Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi", Q.Shodiyeva "Nutq o'stirish uslubiyati", R.M.Qodirova, G.X.Jumasheva, D.Abdurahimova, L.R.Mirjalilova, N.Sh.Nurmuhamedova tadqiqotchilar bolalar nutqini rivojlantirish hamda katta yoshdagi odamlarga ham pedagogik ta'sir ko'rsatish bilan tavsiyalar va izlanishlar olib borishgan.

M.A.G'aniyeva nutq rivojlanishida didaktik o'yinlarning rolini kattaligini takidlagan, Z.M.To'raqulova maktabgacha yoshdagi bolalarni nutqini rivojlanishida xalq og'zaki ijodining ahamiyati haqida aytib o'tganlar.

Yillar, asrlar davomida ko'plab mamlakatlar o'zlarining rasmiy tiliga ega bo'lib kelgan. Barchasiga bizning mutafakkirlarimiz o'z hissalarini qo'shishgan. Shu jumladan A.Navoiy, Z.M.Bobur, Mashrab, Ogahiy, Muqimiy, Furqat hamda A.Qodiriy, Fitrat, Cho'lpon, A.Qaxxor, A.Oripov, E.Vohidov, O'.Hoshimov, Sh.Xolmirzayev kabi mumtoz va zamonaviy adiblarimiz ijodida o'z ifodasini topgan.¹

Bizning buyuk mutafakkirlarimiz kelajak avlodlariga o'chmas va tugalmas bilimlar hazinasini inom etgandir. Ularning buyuk asarlari va ilmga boy bo'gan manbalarini nafaqat bizning kelajak avlodlari balki, butun dunyo uardan foydalanmoqda. Bu ham insoniyatning axborot almashinishga va ilmlarga ega bo'lishga chorlaydi.

Hozirgi kunda nutqiy muloqot bilan turli muammolarga duch kelayotga yosh avlodlar mavjud ekanligini real hayot isbotlamoqda. Bularni nutqiy faoliyatini shakllantirib har tomonlama yetuk shaxs sifatida nafaqat pedagoglarning zimmasiga yuklatilgan majburiyat balki, har bir insonning hayotida duch keladigan jarayonligini anglab yetishimiz darkor.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ko'plab olimlarning qilgan ishlari hozirgi kunda katta muammolarni yechishga yordam bermoqda, ayniqsa bolaning nutqidagi bo'layotgan kamchiliklarni bartaraf etishga qaratilmoqda. Shu jumladan, maktabgacha ta'lim tashkilotida pedagogik diagnostic tashxislashga tayyorlashda bolaning har tomonlama yetuk bo'layotganini inobatga olgan holda tayyorlashadi. Pedagogik diagnostikaga o'z hissasini qo'shgan olimlar ham mavjud.

Olimlarimizdan, E.G'oziyev, G'.Shoumarov, M.Quronov, O.To'rayev, R.Mavlonov, O.Musurmonovlar yoshlarning ma'naviy qiyofasini shakllantirish, rivojlantirish hamda jamiyatning har bir a'zosi ongiga milliy istiqloq g'oyalarini singdirish bilan jaralib turadi.

B.Qodirov, O.Hasanboyeva, Sh.A.Abdullayeva, K.Zaripov, Z.Qurboniyozovalar yoshlarning tarbiyalanganlik darajasini tashxislash, xulqidagi nuqsonlarni korreksiyalash bilan o'zining ilmiy jarayonlari bilan alohida ajralib turadi. Shu jumladan, R.H.Djurayev, J.G'.Yo'ldashev, Sh.S.Sharipov, B.X.Xodjayev, D.I.Ro'ziyeva ta'lim tashkilotlardagi rahbarlarni tashxislash ishlarini amalga oshirishgan.²

Har bir sohada olimlarning qilgan ishlari nafaqat bolaning tashxislashga qaratilganligi balki, pedagoglarga, rahbarlarga va o'qituvchilarga ham qaratilgan jarayonlari mavjuddir.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Diagnostika - {yunon tilida: "dia" – "shaffof", "gnozifi"-"bilim" degan ma'noni bildiradi) o'rganilayotgan ob'ekt yoki jarayon to'g'risida aniq ma'lumot olishning umumiy vositasi bo'lib xizmat qiladi. "Pedagogik diagnostika" atamasi birinchi bor 1968 yili nemis olimi Karlxaynts Ingenkamp tomonidan fanga kiritildi.

Ta'lim tashkilotlaridagi ta'lim - tarbiya sifati, moddiy - texnika bazasining mustahkamligi, o'quv jarayonida axborot - kommunikatsiya vositalari va o'qitishning zamonaviy metodlaridan, innovatsiyalardan samarali foydalanilayotgani o'quvchi shaxsini kamol toptirishga qaratiladi va o'quv dargohining bilim o'chog'i degan maqomga munosibligini ko'rsatadi.

Pedagogik diagnostika funktsiyalari (vazifalari) aynan shu nuqtayi nazardan kelib chiqadi:

- teskari aloqa funktsiyasi-ko'zlangan o'quv-tarbiyaviy maqsadlarga erishish shakllari vayo'llarini tahlil qilish;
- maqsad va vazifalarni belgilash funktsiyasi- jamoaning taraqqiy qilish istiqbollari, istiqboliy rejalarini aniqlash;
- taqsimot funktsiyasi-jamoa a'zolari ortasida burchlarni, vazifalarni taqsimlash;
- yaratish funktsiyasi- kattalarning yoshlar bilan muloqot qilishining sog'lom muhitini tarkib toptirish;
- pedagogik tajribani o'rganish va umumlashtirish funktsiyasi;

1 "Til va nutq o'stirish metodikasi" S.Avezov, T.Choriyev, 2006-y. 8-b.

2 "Pedagogik diagnostika va korreksiya" Sh.A.Abdullayeva, U.M.Utamurodov, L.I.Suvunova, F.O.Tursunova. F.T.Xamidova, 2025-y. 20-b.

- pedagogik korreksiyalash funktsiyasi- yoshlar xulqidagi, ta'limiy faoliyati, tarbiyaviy jarayondagi nuqsonlarni bartaraf etish vazifasini o'taydi, ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchilarni attestatsiyalashda qo'llaydi;
- motivatsiya va rag'batlantirish funktsiyasi-o'quvchi-yoshlarning hamda tarbiyachi-o'qituvchilarning ta'lim olish va ta'lim berish faoliyatini rag'batlantirishni, tashqi stimullarni adekvat qabul qilishni nazarda tutadi. Tarbiyaviy jarayonda komillikka intilishni kuchaytiradi;
- nazorat funktsiyasi-ta'limiy-tarbiyaviy jarayonda turli xil nazorat turlarini o'tkazishni nazarda tutadi, chunki diagnostika ma'aviy-ma'rifiy jarayon holati to'g'risidagi axborotga ega bo'lishni bildiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Amaliyot va nazariy jarayonni o'rgangan holda tahlil qilishimiz kerakki bolalar nutqida duagnostik tashxislar hozirgi kunda katta ahamiyatga egadir. Sababi, har bir yosh bosqichiga mos bo'lgan bilimlarni o'zlashtirishi bolaning bosqichma -bosqich bilimlarga ega bo'lishiga va yoshiga mos bo'lgandarajaga chiqishiga yordam beradi. Bolaning kundalik hayotida ham ta'lim va tarbiya hamda, nutqiy faoliyat katta ahamiyat kasb etadi. Uning rivojlanishi tarbiyachi shaxsi va yaqin atrofidagi shaxslar katta ahamiyatga egadir. Bolaning rivojlanish darajasini uning muhiti ya'ni sotsiumiga bog'liq. Tahlillar natijalari shuni ko'rsatadiki bolaning shakllanishi nafaqat ta'limiy jarayonda balki, ijtimoiy jarayonda ham rivojlanib boradi. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqiy muloqotga tayyorligi ularni kompetensiyaviy rivojlanishiga olib keladi:

- Ona Vatan – O'zbekiston haqida qisqacha so'zlab berish;
- O'zbekiston bayrog'i, gerbi haqida fikr bildirish olish;
- O'zbekiston madhiyasini yoddan ayta olish;
- Vatan tuyg'usi, vatanparvarlik hislari va milliy g'ururni yoshiga mos ravishda shakllanganligi;
- xalqiga, Vataniga mehr va sadoqat hislarini shakllanganligi;
- buyuk siymolar haqida ilk tasavvurlarga ega bo'lish;
- milliy bayramlar haqida qisqacha so'zlab berish;
- o'zidan kattalarga sizlab murojaat qilish;
- yaxshilik va yomonlikni farqlash;
- mehnat qilayotgan kattalarga ko'maklashish;
- tasviriy san'at asarlaridan zavqlana olish;
- "Labbay", "Xo'p bo'ladi", "Xush kelibsiz", "Raxmat", "Salomat bo'ling", "Osh bo'lsin", "Mumkinmi", "Kechirasiz", "Shirin tushlar ko'ring", "Yaxshi borib keling", "Marhamat" kabi so'z va iboralarni o'z o'rnida qo'llay olish;
- shirin so'zli bo'lish va mehribonlik qila bilish;
- ovqatlanish qoidalarini bilish va unga rioya qilish;
- musiqa tinglash va undan zavqlana olish;

Yuqoridagi yuksak kommunikativ munosabatlarni maktabgacha yoshdagi bolalarda erta yoshdan rivojlantirib, tarbiyalab borish maqsadga muvofiqdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida shuni aytish kerakki, har bir bolaning nutqiy faoliyatini shakllantirishda u bilan birgalikda muloqotga kirishib turushimiz hamda, tevarak atrofida ko'plab bilim, malaka va ko'nimalarni shakllantirishimiz kerak. Shu bilan birgalikda tarbiyachi guruh va yakka tartibda bola bilan shug'ullanishi va ham jumladan, ular bilan individual shug'ullanishi kerak. Bunday vaziyatlar ham bola bilan birgalikda nutqiy faoliyatini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari bolaning ota-onasi bilan ham muntazam shug'ullanish kerak, bolaning ruhiy va jismoniy, aqliy holatini nazorat qilishda bolaning ota-onasi ham katta rol o'ynaydi. Bolaning nutqini rivojlantirishda kommunikativ yondashuv usuli bilan ham olib borilishi kerak. Bolada atrof olamga bo'lgan e'tibori va munosabatining o'zni katta ahamiyatga egadir. Bolalar nutqiy muloqotini rivojlantirishda ota-onalar bilan hamkorlik, turli tarbiyaviy mavzulardagi mahorat darslari, seminar treninglar samarali natijalarni beradi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. S.Avezov, T.Choriyev "Til va nutq o'stirish metodikasi" 2006-y. 8-b.
2. Sh.A.Abdullayeva, U.M.Utamurodov "Pedagogik diagnostika va korreksiya"
3. Q.Shodiyeva "Nutq o'stirish uslubiyoti" T:2008-y. 5-b.
4. S.Ollabeganova, G.Ruzimatova, Z.Saidjanova "Bolalar nutqini rivojlantirish", T:2016-y, 13-b.
5. M.D.Tursunboyeva, L.K.Narimbayeva, N.H.Maripova, N.A.Xidoyatova, "Maktabgacha ta'limda bolalar nutqini o'stirish" Ch: 2022-y, 17-b.
6. Raxmatovna, M. Y. (2025). The importance of developing technical creativity and engineering skills in preschool children. Shokh Library.
7. Maxmutazimova, Y. R., & Sobirova, M. R. (2025). Maktabgacha yoshdagi bolalarda texnik ijodkorlik va muhandislik ko'nikmalarini rivojlantirishning dolzarbligi. Inter education & global study, (1), 130-135.
8. Maxmutazimova, Y. R., & Xamrayeva, D. R. (2024). Maktabgacha yoshdagi bolalarni ta'lim-tarbiyasida ertaklardan foydalanishning zaruriyati. Inter education & global study, (7), 124-130.
9. Maxmutazimova, Y. (2025). Maktabgacha yoshdagi bolalarni kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda STEAM texnologiyasidan foydalanish. Maktabgacha va maktab ta'limi jurnali, 3(1).
10. Maxmutazimova, Y. (2025). The Role of the Kindergarden Teacher in the Formation of the Child Personality. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(1), 546-548.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.